

Ele-Geçirip Saptırma için Kullanıcı Kulavuzu

Guy Debord, Gil Joseph Wolman

1956

Zamanımızın makul ölçülerde bilinçli olan her bireyi, sanatın üstün bir faaliyet olarak, hatta insanın kendisini onurlu bir şekilde adayabileceği telafi edici bir faaliyet dahi olarak artık meşrulaştırılmaya çağının farkındadır. Açıktır ki bu kötüye gidişin sebebi, başka tür üretim ilişkileri ve yeni bir yaşam pratiği gerektiren üretici güçlerin ortaya çıkmasıdır. İçinden geçtiğimiz iç savaş evresinde ve ortaya çıkacak belli bazı üstün faaliyetleri keşfetmemiz yönelimiyle yakından bağlantılı olarak, bilinen bütün ifade araçlarının, toplumsal gerçekliğin aralıksız etkileşim hâlindeki bütün yönlerini kapsamaya gereken genel bir propaganda hareketinde birleşeceğine inanıyoruz.

Eğitici propagandanın biçimleri, hatta bizzat doğası hakkında birbirleriyle çatışan çok sayıda görüş bulunmaktadır; genellikle bu görüşler, reformist siyasetin günümüzde moda olan şu veya bu türünü yansıtır. Şu kadarını söyleyelim ki bizce gerek kültürel düzeyde gerekse tamamen siyasal düzeyde olsun, devrimin öncülleri olgunlaşmakla kalmayıp artık çürümeye başlamıştır. Bu yalnızca gerici olan geçmişe geri dönülmesi meselesi değildir; "modern" kültürel amaçlar bile sonuçta gericidir, çünkü can çekişmesini bugüne taşıyan eski toplumun ideolojik formülasyonlarına dayanıyorlar. Haklılığı tarihsel olarak doğrulanan yegâne taktik aşırı yeniliktir.

İnsanlığın edebi ve sanatsal mirası partizan propaganda amaçları için kullanılmalıdır. Skandalın ibaret olan herhangi bir düşüncenin ötesine geçilmesi elbette gereklidir. Burjuva sanat anlayışına ve sanatsal dehasına karşı çıkmak artık modası fazlasıyla geçmiş bir şey hâline geldiği için, (Marcel Duchamp'ın) *Mona Lisa*'yı bıyıklı çizdiği tablosu, tablonun asıl hâlinde daha ilgi çekici değildir. Artık bu süreci yadsımanın yadsınması noktasına gelinceye kadar zorlamalıyız. Kısa bir süre önce *France-Observateur*'a verdiği röportajda temsilleri daha eğitici yapmak için tiyatro klasiklerine müdahaleler yaptığını ifşa eden Bertolt Brecht, Duchamp ile karşılaştırıldığında bizim istediğimiz devrimci yönelime çok daha yakın durmaktadır. Ancak, Brecht örneğinde bu olumlu değişikliklerin, onun yönetici sınıfın tanımladığı hâliyle kültüre göstermiş olduğu talihsiz saygı -Paris'in en kıvılcıkçı mahallerinin bile *Cid*'i daima (Brecht'in) *Cesaret Ana*'sına [*Mother Courage*] tercih etmelerine yol açacak şekilde işçi partilerinin gazetelerinde ve burjuvazinin ilkokullarında öğretilen saygı- nedeniyle oldukça sınırlı kaldığını belirtmek zorundayız.

Aslında kişisel mülkiyet anlayışının bu alandaki tüm kalıntıları ortadan kaldırılmalıdır. Yeni gereksinimlerin ortaya çıkması daha önceki "ilhamlı" eserleri demode hâle getirir. Bunlar birer engel, birer tehlikeli alışkanlık hâline gelirler. Mesele onlardan hoşlanıp hoşlanmamamız değil. Onları aşmamız gerekiyor.

Nereden alınmış olursa olsunlar öğeler yeni birleşimler yapmakta kullanılabilir. Modern şiirin imgelemin benzeşen [*analojik*] yapısıyla ilgili keşifleri, iki nesne bir araya getirildiğinde, özgün bağlamlarından ne kadar farklı olduklarından bağımsız olarak bu ikisi arasında daima bir ilişki kurulabileceğini göstermektedir. Bir kimsenin kendisini yalnızca sözcüklerin kişisel düzenlenişleriyle sınırlaması bir teamülden başka bir şey değildir. İki duygu dünyasının birbirine karışması veya iki bağımsız ifadenin yan yana gelmesi özgün öğeleri aşarak onların yerini alır, daha büyük etkililiğe sahip biresimsel [*sentetik*] bir düzenleme doğurur. Her şey kullanılabilir.

Bir kimsenin kendisini bir eseri düzeltmekle veya demode olmuş eserlerin farklı parçalarını yeni bir eserde bütünleştirmekle sınırlandırmaması gerektiğini belirtmek bile gereksiz; aynı zamanda embesilleri "alıntılar"a yaptıkları kölece atıflarla baş başa bırakarak, bu parçaların anlamını uygun olacak herhangi bir şekilde değiştirmek mümkündür.

Bu tür gülünçlemeci [*parodistik*] yöntemler komik etkiler yaratmak amacıyla sıklıkla kullanılmıştır. Ancak böylesi bir mizah, varlığı verili kabul edilen bir koşul içindeki çelişkilerin sonucudur. Edebiyat dünyasının bize Taş Devri kadar uzak gözükmesinden ötürü bu gibi çelişkiler bizi güldürmüyor.

Dolayısıyla, ele-geçirilip-saptırılmış¹² [*detourned*] öğelerin biriktirildiği, herhangi bir özgün esere dokundurularak infial uyandırmayı veya insanları kakhahalara boğmayı amaçlamanın çok uzağında, anlamsız ve unutulmuş aslına karşı kayıtsızlığımızı ifade edecek ve belli bir yücelik icra etmekle meşgul olacak gülünçlemeli-ciddi [*parodik*] bir sahne tasavvur etmek gerekiyor.

Lautrémont bu yönde epeyce ilerleme kaydetmişti; zaten bu yüzden en gösterişçi hayranları tarafından bile hâlâ kısmen yanlış anlaşılmaktadır. Lautréamont'un, , bilhassa Pascal ile Vauvenargues'in vecizelerinden yararlanarak, argümanı birbirini izleyen yoğunlaştırmalar aracılığıyla sadece vecizelere indirgemeye çalıştığı *Poésies*'de bu yöntemi teorik dile açıkça uygulamasına karşın, bundan üç dört yıl önce malum Viroux, Maldoror'un diğer bazı başka şeylerin yanı sıra Buffon'un ve diğer doğa tarihi eserlerinin engin bir ele-geçirip-saptırılması olduğunu kesin olarak göstererek epeyce bir şaşkınlığa neden oldu. Viroux'un kendisi gibi *Figaro*'nun nesir yazarları da bunu Lautréamont'u aşağılamanın haklı bir gerekçesi olarak görebildiler; başkaları ise Lautréamont'un arsızlığını methederek onu savunmaları gerektiğine inandılar –bu durum, birbirleriyle kibarca çarpışan bu moruklar topluluğunun her ikisinin de bunamış olduğunu kanıtlar sadece. "Aşırımacılık [*intihal*] gereklidir, ilerleme bunu gerektirir" gibi bir slogan ve şiir hakkındaki "herkesçe yapılmalıdır" ünlü deyişi hâlâ yeterince anlaşılammıştır.³

Zamanının oldukça ilerisinde olan görüntüsünün ayrıntılı bir incelemeden geçmesini büyük ölçüde engellediği Lautréamont'un çalışması haricinde, çağdaş ifadelerde gözlemlenebilen ele-geçirip-saptırmaya yönelik eğilimler çoğunlukla bilinçsiz veya tesadüfidir. En iyi örneklerine, bozulan güzelduyu [*estetik*] üretimi alanından çok reklamcılık sektöründe rastlanılabilir.

Öncelikle bir araya getirilmelerine özgün hâllerinde yapılan düzeltmelerin eşlik edip etmediğini dikkate almaksızın, iki ana ele-geçirilip-saptırılmış öğeler kategorisi tanımlayabiliriz. Bunlar *küçük ele-geçirip-saptırmalar* ve *aldatıcı ele-geçirip saptırmalar*dır.

Küçük ele-geçirip-saptırma, kendi başına hiçbir önem taşımayan ve dolayısıyla bütün anlamı yerleştirildiği yeni bağlama dayanan bir ele-geçirip-saptırma ögesidir. Örneğin bir gazete kupürü, tarafsız bir deyiş, sıradan bir fotoğraf.

Bunun aksine uyarıcı-önerme ele-geçirip-saptırması olarak da adlandırılan aldatıcı ele-geçirip-saptırma, yeni bağlamdan farklı bir içerik kazanan, aslında önemli bir ögenin ele-geçirilip-saptırılmasıdır. Örneğin, Saint-Just'un bir sloganı veya Eisenstein'dan alınmış bir film sahnesi.

Dolayısıyla, kapsamlı ele-geçirilip-saptırılmış çalışmalar ekseriyetle bir dizi aldatıcı ve küçük ele-geçirip-saptırmadan meydana gelecektir.

Artık, ele-geçirip-saptırmanın kullanımıyla ilgili yasaları formüle edebiliriz.

Genel izlenime en şiddetli katkıyı en uzaktaki ele-geçirilip-saptırılmış öge yapar ve bu izlenimin mizacını doğrudan belirleyen öğelerin böyle bir etkisi yoktur. Örneğin İspanya İç Savaşı ile ilgili bir metagrafikte [*metagraph*] en belirgin şekilde devrimci anlamı olan ibare bir ruj reklamından alınmış bir parçadır: "Güzel dudaklar kırmızıdır". Bir diğer metagrafikte (*J.H.'nin Ölümü* [*The Death of J.H.*]), satılık barlar hakkındaki 125 küçük gazete ilanı, intiharı aynı konuyu anlatan gazete makalelerinden daha çarpıcı bir şekilde ifade eder.⁴

Ele-geçirilip-saptırılmış öğelerde yapılan çarpıtmalar mümkün olduğunca basit olmalıdır, çünkü ele-geçirip-saptırmanın başlıca etkisi bu öğelerin asıl bağlamlarının bilinçli veya yarı-bilinçli hatırlanmasıyla

¹ (Ken Knabb) Fransızca *détournement* sözcüğü, yönünü değiştirme, saptırma, güzergâh değiştirme, tahrif etme, kötüye kullanma, zimmete geçirme, kaçırıp götürme, bir şeyi normal yolundan veya amacından saptırma anlamlarına gelir. Kimi zaman "saptırma" [*diversion*] olarak çevrilmiştir, ancak bu İngilizce sözcüğün daha sıklıkla kullanılan "oyalayıcı şey" anlamına gelmesinden ötürü kafa karıştırıcı olma olasılığı vardır. *Détournement*'i fiilen uygulamış olan İngilizce konuşan diğer insanların çoğu gibi bu Fransızca sözcüğü basitçe İngilizceleştirmeyi [*détournement*] tercih ettim. *Détournement* hakkında daha fazla bilgi için bkz. *Gösteri Toplumu* [*The Society of Spectacle*], 204.-209. tezler.

² (Anarşist Bakış) Çevrilmesi zor olan bu kelimeyi "ele-geçirip-saptırma" olarak özel bir şekilde ifade etmeyi uygun buldum. Türkçeye "sapma ve anlam kayması", çalıp değiştirme" gibi çeşitli şekillerde tercüme edilmektedir.

³ (Ken Knabb) Alıntılanan bu iki deyiş Isidore Ducasse'nin *Poésies* eserindedir. Lautréamont, Ducasse'nin *Maldoror* isimli eseri için kullandığı takma bir isimdi. "Aşırımacılık gereklidir" pasajı daha sonra Guy Debord tarafından aşırı olarak *Gösteri Toplumu*'nda 207 numaralı tezde kullanıldı.

⁴ (Ken Knabb) "*Metagrafik*", harfçiler tarafından geliştirilmiş bir tarz olup büyük ölçüde metinsel öğelerden oluşan bir tür kolajdır [*dermece*]. Burada bahsedilen iki metagrafik de Debord'a aittir ve *Eserleri* [Ouevres] adlı çalışmasında bulunabilir.

doğrudan ilişkilidir. Bu zaten bilinen bir şeydir. Yalnızca şunu belirtmekle yetinelim: Hafızaya olan bu bağlılık, bir kimsenin bir ele-geçirip-saptırma hazırlamadan önce hedef kitlesini belirlemesi gerektiğini ima ediyorsa, bu yalnızca ele-geçirip-saptırma değil dünyadaki başka herhangi bir faaliyet biçimini de yöneten genel yasanın özel bir durumundan başka bir şey değildir. Saf, mutlak ifade fikri ölüdür; ancak diğer düşmanlarımız yaşadığı sürece bir gülünçleme biçiminde geçici olarak varlığını sürdürür.

Ele-geçirip-saptırma, akılcı bir yanıtı yaklaştığı ölçüde etkisini yitirir. Bu, Lautréamont'un tahrif edilmiş vecizelerinin büyük bir kısmı için doğrudu. Yanıtın akılcı niteliği ne kadar görünür olursa, benzer bir şekilde rakibinin sözcüklerini ona karşı kullanan sıradan hazırcevaplığın ruhundan giderek ayırt edilemez hâle gelir. Elbette bu sadece konuşma diliyle sınırlı değildir. Bazı yoldaşlarımızın "Barış ve Hürriyet" adlı faşist örgütlenmenin Sovyet karşıtı posterini ele-geçirip-saptırma projesine bu bağlamda itiraz etmiştik –bu posterde Batılı kuvvetlerin üst üste binen bayraklarının tam ortasında "Birlikten kuvvet doğar" yazıyordu ve yoldaşlarımız küçük bir kağıtla altına "ve koalisyonlardan savaş doğar" ibaresini eklememizi öneriyorlardı.

Basitçe tersine çevirmeyle yapılan ele-geçirip-saptırma en doğrudan ve en az etkili olanıdır. Bu nedenledir ki Black Mass, verili bir doğaötesine [*metafizik*] dayanan bir ambiyans inşa edilmesine, bu doğaötesinin değerlerini basitçe tersine çeviren –dolayısıyla aynı zamanda muhafaza eden– aynı çerçeve içerisinde bir ambiyansın yaratılmasıyla yanıt verir. Örneğin, ("Kaplan" lakaplı) Clemenceau'dan "Clemenceau İsimli Kaplan" diye bahsedilebilir.

Yukarıda ortaya koyduğumuz bu dört yasadan ilki temeldir ve evrensel olarak geçerlidir. Diğer üçü yalnızca aldatici ele-geçirip-saptırılmış öğelere pratikte uygulanabilir.

Ele-geçirip-saptırmanın yaygın kullanımının, içkin propaganda gücünün dışında gözle görülür ilk sonuçları şöyle olacaktır: Bir yığın kötü kitabın yeniden hayat bulması ve dolayısıyla bu kitapların bilinmeyen yazarlarının yaygın (tasarlanmamış) katılımı; moda olmuş ibarelerin veya plastik eserlerin giderek kapsamlı bir şekilde dönüştürülmesi; hepsinden önemlisi de uzunca bir zamandır içimizi daraltan otomatik yazmayı nicelik, çeşit ve nitelik açısından kat kat aşan bir üretim kolaylığı.

Ele-geçirip-saptırma, yeteneğin yeni yönlerinin keşfedilmesine yol açmakla sınırlı kalmayıp, bütün toplumsal ve yasal teamüllerle kafa kafaya çatışması nedeniyle gerçek sınıf mücadelesinin hizmetinde güçlü bir kültür silahı olmayı da başarır. Ürünlerinin ucuzluğu, anlayışın önündeki Çin setlerini yerle bir eden ağır toplardır.⁵ Bu, proleter sanat eğitiminin gerçek bir aracı, *yazınsal komünizme* doğru atılan ilk adımdır.

Ele-geçirip-saptırma âlemindeki fikirler ve yaratımlar istendiği kadar çoğaltılabilir. Şu an için kendimizi iletişimin mevcut çeşitli sektörlerindeki birkaç somut olasılığa işaret etmekle sınırlandıracağız –bu farklı sektörlerin yalnızca günümüz teknolojisiyle ilişkili olarak önemli taşıdıkları ve bu teknolojilerin gelişmesiyle birlikte tümünün daha üst bireşimler [*sentez*] içinde karışıp kaybolma eğiliminde oldukları bilinmelidir.

Ele-geçirip-saptırılmış ibarelerin afişler, ses kayıtları ve radyo yayınlarındaki çeşitli doğrudan kullanımlarından başka, ele-geçirip-saptırılmış düzyazının [*nesir*] başlıca iki uygulama alanı metagrafik yazılar ve daha az yaygın olmakla birlikte klasik roman biçiminin ustaca çarpıtılmasıdır.

Romanların tamamının ele-geçirip-saptırılmasının pek bir geleceği yoktur, ancak geçiş evresinde bu türden belli sayıda girişimler yapılabilir. Böyle bir ele-geçirip-saptırma, metinle ilişkileri doğrudan doğruya belirgin olmayan resimler eşliğinde sunulursa fayda sağlayabilir. Yadsınamayacak güçlülere karşın George Sand'in *Consuelo*'sunun öğretici bir psikocoğrafik ele-geçirip-saptırmasının yapılabileceğine inanıyoruz; "Varoşlarda Yaşam" gibi zararsız bir isimle, hatta "Kayıp Devriye" gibi başlığı bile ele-geçirip-saptırılmış olan bir isimle süsleyip gizleyerek yazın piyasasına yeniden sunulabilir. (Günümüze isimlerinden başka hiçbir şeyleri gelememiş eski filmlerin veya sinema kulüplerinde genç insanların zihinlerini köreltmeyi sürdüren filmlerin isimlerinin bu şekilde yeniden kullanılması iyi bir fikir olacaktır.)

---

⁵ (Ken Knabb) Yazarlar *Komünist Manifesto*'nun bir cümlesini ele-geçirip-saptırıyorlar: "Burjuvazinin metalarının ucuzluğu bütün Çin setlerini yerle bir eden, barbarların yabancılara karşı duyduğu alabildiğine inatçı nefreti zorla dize getiren ağır toplardır".

Metagrafik yazma, plastik çerçevesi ne kadar eskimiş olursa olsun, uygun nesnelere ve imgelere için olduğu kadar ele-geçirip-saptırmaçı düzyazı açısından da çok daha zengin fırsatlar sunmaktadır. 1951'de yapılması düşünülen, ancak yeterli mali kaynak olmadığı için sonunda terk edilen bir projeden buna ilişkin bir fikir elde edilebilir: Topların az çok tahmin edilebilir güzergâhlarının ve ışıklarının, *Kasım Ayında Günbatımından Yaklaşık Bir Saat Sonra Cluny Müzesi'nin Kapılarının Yanından Geçip Giden İnsanların Termal Duyuları ve Arzuları* [*Thermal Sensations and Desires of People Passing by the Gates of the Cluny Museum Around an Hour after Sunset in November*] isimli bir metagrafik-uzamsal kompozisyonu oluşturacak şekilde düzenlendiği bir tilt oyunu. Ondan sonra durumcu-analitik bir girişimin bu türden çalışmalarla bilimsel olarak ilerlemeyeceğini anladık. Yine de bu araçlar daha az iddialı hedefler için uygundur.

Ele-geçirip-saptırmanın en fazla etkililiğe ve bu yönüyle ilgilenenler için en büyük güzelliğe sahip olduğu alan besbelli ki sinemadır.

Filmlerin gücü öylesine büyük ve bu güçler arasında eşgüdüm olmadığı öylesine aşikârdır ki, sefil bir ortalamanın üzerine çıkan herhangi bir film, izleyenler ve uzman eleştirmenler arasında sonu gelmez polemiklerin konusu olabilmektedir. Bu insanları, en kötü filmlerde bile rastlanabilecek bir o kadar cazip güzellikleri ve göze batan hataları keşfetmekten alıkoyan yegâne şey konformizmleridir [*uymacılık*]. Bu saçma değer karmaşasını kestirmeden geçmek için Griffith'in *Bir Ulusun Doğuşu* [*Birth of a Nation*] filminin, getirdiği çok sayıdaki yenilikten ötürü sinema tarihinin en önemli filmlerinden biri olduğunu gözlemleyebiliriz. Öte yandan, bu ırkçı bir filmdir ve dolayısıyla olduğu hâliyle gösterilmesinin kesinlikle hiçbir değeri yoktur. Ancak, sinemanın ikincil olmakla birlikte potansiyel olarak daha değerli alanından bakıldığında gösteriminin tamamen yasaklanması üzücü bir şey olarak görülebilir. Kurguyu bile değiştirmeye gerek kalmadan, emperyalist savaşın dehşetinin ve (Birleşik Devletler'de varlığını günümüzde bile sürdüren) Klu Klux Klan'ın faaliyetlerinin güçlü bir şekilde kınanmasını sağlayacak bir film müziği eklenerek, bir bütün olarak ele-geçirilip-saptırılması daha iyi olacaktır.

Oldukça ılımlı olan böyle bir ele-geçirip-saptırma son tahlilde eski tabloların müzelerdeki onarılmasının [*restore edilmesinin*] ahlakî bir benzerinden ibarettir. Ancak çoğu film sadece başka bir eser yaratmak üzere kesilip biçilecek kadar değere sahiptir. Önceden var olan sahne akışlarının bu yeniden düzenlenmesine, tarihi, müzikal veya resimsel başka öğeler de eşlik edebilir elbette. Tarihin sinematik yeniden yazımının şimdiye kadar büyük ölçüde Sacha Guitry'nin alaycı yeniden yaratımları çizgisiyle sınırlı kalmasına karşın, idamından önce Robespierre'e şunlar söyletilebilir: "Birçok yargılamaya rağmen, deneyimlerim ve görevimin büyüklüğü beni her şeyin yolunda olduğuna inandırıyor." Eğer bu olayda Yunan tragedyasının uygun bir yeniden kullanımı Robespierre'i yüceltmemizi sağlayacaksa, diğer taraftan neo-gerçekçi türde bir sahne akışı tahayyül edebiliriz; kamyonların durduğu bir barın tezgâhında, kamyon sürücülerinden biri ciddiyetle diğerine şöyle der: "Etik geçmişte felsefecilerin kitaplarına hapsolüp kalmıştı; biz onu ulusların yönetimine dahil ettik." Bu yan yana getirmenin Maximilien'in fikrine, yani proletarya diktatörlüğü fikrine ışık tuttuğu görülebilir.⁶

Ele-geçirip-saptırmanın ışığı düz bir çizgide yayılır. Yeni mimarinin deneysel bir barok aşamayla başlamak zorundaymış gibi gözükmeye ölçüsünde, davranış stilleriyle ilgili dinamik bir çevrenin inşa edilmesi olarak düşündüğümüz *mimari kompleks* muhtemelen mevcut mimari biçimleri ele-geçirip-saptırarak, her halükârda her türlü ele-geçirilip-saptırılmış nesneden plastik ve duygusal açılardan yararlanacaktır: Ölü heykelticilik geleneğinin yerini vinçler veya metal iskeleler gibi şeylerden yapılan dikkatli düzenlemeler alacaktır. Bu sadece Fransız tarzı bahçelerin en fanatik hayranları için şok edici olur. Faşizm yanlısı domuz D'Annunzio'nun yaşlılığında evindeki bahçeye bir hücumbotun pruvasını koyduğu söylenir. Onun yurtsever güdülerini bir yana bırakırsak, böyle bir anıt fikrinin belli bir çekiciliği vardır.

Eğer ele-geçirip-saptırma şehirselleştirilmeye uzansaydı, bir şehrin semtinin başka bir şehirde aynen yeniden inşa edilmesinden etkilenmeyecek pek az kişi olurdu. Yaşam asla fazla kafa karıştırıcı olamaz: Bu düzeydeki ele-geçirip-saptırma ona gerçekten de lezzet katacaktır.

⁶ (Ken Knabb) Tahayyül edilen ilk sahnede Yunan tragedyasından alınmış bir deyiş (Sofokles'in *Oedipus Colonus*'ta [*Oedipus at Colonus*]) Fransız Devrimi lideri Maximilien Robespierre'in ağzından dillendirilir. İkincisinde, Robespierre'nin bir deyiş kamyon sürücüsünün ağzından dile getirilir.

Gördüğümüz üzere bizzat isimlerin kendisi ele-geçirip-saptırmanın temel bir ögesidir. Bu iki gözlemden kaynaklanır: Bütün isimler birbiriyle yer değiştirebilir ve çoğu türde [*janr*] belirleyici önemleri vardır. "Série Noir"ın dedektif hikâyeleri birbirine son derece benzerdir, yine de kitap isimlerinin sürekli olarak değiştirilmesi dikkate değer bir izleyici kitlesine sahip olmasına yetmektedir. Müzikte isim her zaman büyük bir etkiye sahiptir, yine de isimlerin seçilmesi oldukça keyfidir. Dolayısıyla, "Eroica Senfonisi"nin ismini örneğin "Lenin Senfonisi" olarak değiştirerek son bir düzeltme yapmak hiç de fena bir fikir olmaz.⁷

İsim, bir eserin ele-geçirilip-saptırılmasına güçlü bir katkı yapar, ancak eserin isim üzerinde kaçınılmaz bir karşı koyuşu vardır. Bu nedenle bilimsel yayınlardan ("Ilıman Denizlerin Kıyı Biyolojisi" [*Coastal Biology of Temperate Seas*]), askeri yayınlardan ("Küçük Piyade Birimlerinde Gece Çarpışması" [*Night Combat of Small Infantry Units*]), hatta resimli çocuk kitaplarında rastlanan çok sayıdaki deyişten ("Harikulade Manzaralar Seyyahları Selamlıyor" [*Marvelous Landscapes Greet the Voyagers*]) alınmış özgül isimlerden yaygın şekilde yararlanılabilir.

Yazının sonuna gelirken ultra-ele-geçirip-saptırma dediğimiz şeyin, yani ele-geçirip-saptırmanın günlük toplumsal yaşamda işlemeyle ilgili eğilimlerin bazı yönlerine kısaca değinmemiz gerekiyor. Jestlerle sözcüklere başka anlamlar verilebilir ve çeşitli pratik sebeplerden ötürü tarihte hep böyle olagelmıştır. Eski Çin'in gizli dernekleri, toplumsal davranışların büyük bir kısmını kuşatan ve ince bir zekânın ürünü olan tanıtıcı işaretlerden faydalanmışlardı (bardakların düzenlenme şekli; içme şekli; şiirlerden yapılan alıntıların önceden kararlaştırılmış noktalarda kesilmesi). Gizli bir dile, şifrelere sahip olma ihtiyacı oyun eğiliminden ayrı tutulamaz. Sonuçta, herhangi bir işaret ve sözcük başka bir şeye, hatta tam karşıtına dönüştürülmeye uygundur. İsa'nın Kutsal Kalbi armasını taşımalarından ötürü kral yanlısı Vendéeli asilere⁸ Kızıl Ordu deniyordu. Bu ifade, siyasal savaş sözlüğünün kısıtlı alanında bir yüzyıl içerisinde tamamen ele-geçirilip-saptırıldı.

Bu yöntemler dilin haricinde, güçlü duygusal çağrışımlarıyla birlikte kılık kıyafeti ele-geçirip-saptırma amacıyla da kullanılabilirler. Burada da kılık değiştirmenin oyunla yakından bağlantılı olduğunu görüyoruz. Son olarak, bütün faaliyetlerimizin nihai amacı olan durumlar inşa etme aşamasına geldiğimiz zaman herkes, durumların şu veya bu belirleyici koşulunu kasten değiştirmek suretiyle bütün durumları ele-geçirip-saptırmakta özgür olacaktır.

Burada kısaca incelediğimiz yöntemler kendi icadımız olarak değil, sistemli hâle getirmeyi önerdiğimiz yaygın bir pratik olarak sunuldu.

Ele-geçirip-saptırma kuramı başlı başına pek ilgimizi çekmiyor. Ancak bunun, durumculuk öncesi geçiş döneminin neredeyse bütün yapıcı yönleriyle bağlantılı olduğunu gördük. Dolayısıyla, pratik yoluyla zenginleştirilmesi zorunlu gözüküyor.

Bu tezlerin geliştirilmesini daha sonraya bırakıyoruz.

---

⁷ (Ken Knabb) Beethoven üçüncü senfonisine aslında (Fransız Devrimi'nin savunucusu olması nedeniyle) Napoleon'un ismini vermişti, ancak Napoleon kendini imparator ilan ettiği zaman ona yazdığı ithafnameyi öfkeyle yırtmış, ismini de "Eroica" olarak değiştirmişti. Bu pasajda üstü kapalı olarak Lenin'e gösterilen saygı (Debord'un "Durumlar İnşa Edilmesi Üzerine Rapor"unda [*Report on the Construction of Situations*] arada bir "işçi devletleri"ne göndermelerde bulunması gibi), harfçilerin bir çeşit anarko-Troçkist gibi gözükükleri, siyasi olarak henüz olgunlaşmamış oldukları ilk dönemlerin bir kalıntısıdır.

⁸ (Ken Knabb) *The Vendée*: (1793-1796) Devrimci hükümetine karşı monarşi yanlısı isyanın ortaya çıktığı, Fransa'nın güneybatısındaki bölge.

Posia

Guy Debord, Gil Joseph Wolman
Ele-Geçirip Saptırma için Kullanıcı Kulavuzu
1956

08.06.2022 tarihinde şuradan alındı: [geocities.ws/anarsistbakis https://tr.anarchistlibraries.net/library/guy-debord-gil-joseph-wolman-ele-gecirip-saptirma-icin-kullanici-kulavuzu](https://tr.anarchistlibraries.net/library/guy-debord-gil-joseph-wolman-ele-gecirip-saptirma-icin-kullanici-kulavuzu)

Çeviri: Anarşist Bakış

İngilizce Aslı: A User's Guide to Détournement
Fransızca'dan Çeviri: Ken Knabb

edu.wll.im